

★

Er lag nog een andere factor in de Japanse sfeer die de prijzen opdreef: fabrikanten en groothandelaren (dat waren meestal Chinezen of Arabieren) kregen na de Japanisering van het bankwezen geen bankcredieten meer. Integendeel: zij moesten, zoals in hoofdstuk 5 vermeld, hun bankschulden aflossen. Voor elk van die fabrikanten en groothandelaren werd het dus van belang, de hoeveelheid contant geld waarover hij beschikte, drastisch te vergroten (teneinde vervolgens het Japanse geld om te zetten òf in bankbiljetten van de Javase bank òf in zwart gekochte goederen): hoe kon hij dat anders doen dan door de prijzen van zijn waren te verhogen?

Het vasthouden van dat contante geld werd een algemeen verschijnsel: er werd op Java nauwelijks meer gespaard.¹ Toen de Postspaarbank in mei '42 heropend werd, werd door het militair bestuur verwacht dat velen er hun gelden zouden deponeren. In juli '44 werd het streefdoel bekendgemaakt: in mei '45 moest een totaal van f 120 mln zijn ingelegd. Daarvan was in juli '44 pas ruim f 10 mln bijeen (latere cijfers zijn niet bekend): f 7,4 mln ingelegd door Indonesiërs, f 1,7 mln door Japanners, Duitsers en Italianen, f 950 000 door vijf-en-vijftigduizend Chinese spaarders; hun gemiddeld spaarbedrag was slechts f 17,30.

★

De omstandigheden die wij tot dusver in dit hoofdstuk behandelden: het isolement van Java als deel van het geblokkeerde Japanse machtsge-

¹ In de marinegebieden werd het gedwongen sparen ingevoerd. Op Borneo werd bepaald dat ingezetenen van wie aangenomen werd dat zij konden sparen (sparen bij de vestigingen van de Algemene Volkskredietbank, welker aantal werd uitgebreid), buiten de distributie van rijst en zout zouden vallen als zij het sparen nalieten. Op Celebes gold de bepaling dat niemand meer dan f 500 aan contanten in huis mocht hebben en werd op het salaris van overheidsdienaren een spaarbedrag ingehouden. Wij herinneren er aan dat bij de op Moena ingezette *romoesja's* die per maand recht hadden op ca. f 15 loon, elke maand f 5 ingehouden werd als spaargeld. Op Java gold, zoals eerder vermeld, de bepaling dat niemand meer dan f 100 aan contanten in huis mocht hebben. Het spreekt vanzelf dat effectieve controle op zulk een bepaling onmogelijk was.